

استاد ESTAD

ESKİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

[Journal Of Old Turkish Literature Researches]

(Prof. Dr. Muhammed Nur DOĞAN Armağan Sayısı)

E-ISSN: 2651-3013

DOI Number:

Cilt: 2 Sayı: 1 Şubat 2019

ss. 676-712

Makalenin Geliş

Tarihi

06/02/2019

Makalenin

Kabul Tarihi

25/02/2019

Yayın Tarihi

28/02/2019

NÜRÎ'NİN MANZÛME-İ ÂDÂB-I ZİKR ADLI RİSÂLESİ

İlyas KAYAOKAY¹

ÖZET

Bu çalışmada, Nürî adlı/ mahlaslı biri tarafından manzum olarak yazılmış, 1308/1891 yılında taşbaskısı yapılmış 24 sayfalık *Manzûme-i Âdâb-ı Zikr* adlı eserin tanıtımı, incelenmesi ve metnin transkripsiyonlu aktarımı yapılmıştır. Edirneli Mehmed Nürî'ye ait olabileceğini düşündüğümüz “Manzûme-i Âdâb-ı Zikr” adlı eser; iki manzum risaleden meydana gelmektedir. Eserin sonunda yedi beyitlik bir Na't-ı Şerif ve Hatm-ı Hâce duası da yer almaktadır.

İlk risale; “*Haza er-Risâletü'l-Manzûme Fî Âdâbi'z-Zikri'n-Nakşibendiyyi'l-Hâlidî*” başlıklı 160 beyitlik bir mesnevidir. Bu mesnevi, Hâlid-i Bağdâdî'nin “*Risâle Fî Âdâbi'z-Zikr*”inde yer alan, zikirde gerekli yirmi adabı açıklayan manzum bir Türkçe tercümedir. Nasihat-nâme türündeki ikinci risale; 92 beyitlik “*Haza Risâletü'l-Manzûme Fî Hakkı'n-Nasîha ve Musâbabetü'l-İhvân*” başlıklı bir kaside olup, tarikat ehlinin kendi içerisinde ve toplum içinde dikkat etmesi gereken hususları, bazı uyarı ve öğütleri ihtiva etmektedir. İSAM Osmanlıca Risaleler Veri Tabanı'nda kayıtlı olan bu eserin tanıtılıp gün yüzüne çıkarılması, bu alanda yapılacak olan yeni çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hâlid-i Bağdâdî, Nakşibendî, Nürî, Zikir, Mesnevi, Nasihat.

¹ Doktora Öğrencisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı A.B.D. kayaokay_2323@hotmail.com ORCID: 0000-0001-8544-2307

NÛRÎ'S TRACTATE: MANZÛME-İ ÂDÂB-I ZİKR**ABSTRACT**

In this study, by a person named Nûrî or who uses pseudonym written in verse way, printed in 1308/1891, vowel point naskhi lettering used, Manzûme-i Âdâb-ı Zikr, composed of 24 pages, introducing the work, analysis, and transfer the transcribed text will be made. We think it may belong to Mehmet Nûrî from Edirne the tractate named Manzûme-i Âdâb-ı Zikr, it is composed of two tractate verse. It is located at the end of work, a seven couplets Na't-ı Sharif, and the prayer of Hatm-i Hâce. The first tractate; titled "*Haza er-Risâletü'l-Manzûme Fî Âdâbi'z-Zikri'n-Nakşibendiyyi'l-Hâlidî*", it is a mahtnawi of 160 couplets. Work, Khalid al-Baghdadi's Risâle Fî Âdâbi'z-Zikr located in the book, the twenty rules required in the dhikr, Turkish translation of a verse is describing is what they are. The second tractate which nasihat-nameh type; "*Haza Risâletü'l-Manzûme Fî Hakkı'n-Nasîha ve Musâbabetü'l-İhvân*" is titled qside ode consisting of 92 couplets. This manuscript, it contains the rules which should be considered by the members of the cult within and within the community. This work is registered in the İslamic Research Center (İSAM), the Ottoman Database of Tractate. This work introduced and brought to face the day, it will contribute to new studies to be conducted in this area.

Keywords: Khalid-i Baghdadi, Naqshbandi, Nuri, Dhikr, Mahtnawi, Advice

GİRİŞ

Nakşibendî tarikatının bir kolu olan Hâlidîliğin kurucusu Mevlana Hâlid-i Bağdâdî (1779-1827), "Balkanlar ve Kırım'dan Güneydoğu Asya'ya kadar" uzanan geniş bir coğrafyada tesiri olan bir din büyüğü olarak kabul edilir. (Hakkında daha fazla bilgi için bkz.: Algar, 1997: 283-285) Yazdığı *Buğyetü'l-vâcid fî mektûbâti'l-Mevlânâ Hâlid* adlı eseri içinde yer alan *Risâle Fî Âdâbi'z-Zikr* adlı eseri, tarikat adabını anlatmaktadır. Bu Arapça eser, ilk defa Şerif Ahmed b. Ali adlı bir zat tarafından *Tercüme-i Âdâb-ı Tarikat-ı Aliye-i Nakşibendiyye-i Hâlidîye Risâlesi* adıyla Türkçe'ye tercüme edilmiştir. Bunun dışında Mehmed Said adlı bir zatın da -şeyhinin emriyle- yaptığı bir Türkçe tercüme (*Risâleti'l-Âdâbi fî Tarikati'n-Nakşibendiyye*) mevcuttur. Bu eserler İSAM Osmanlıca Risaleler Veri Tabanı'nda bulunmaktadır. Mehmet Zahid Kotku, her iki eseri de sadeleştirmiş ve eser tek² kitap halinde neşredilmiştir. (Kotku, 1990).

² Ahmed b. Ali'nin eserinin 1841'de basılmış bir nüshasının derkenarında, Mehmed Said yaptığı tercüme de bulunduğundan birlikte yayımlamıştır.

Bu çalışmada da Nûrî adlı veya mahlaslı biri tarafından manzum olarak yazılmış, içerisinde iki risale barındıran, 24 sayfalık, *harekeli nesih* ile tab edilen *Manzûme-i Âdâb-ı Zikr* adlı eserin tanıtımı, incelenmesi ve metnin transkripsiyonlu aktarımı yapılacaktır. Söz konusu eser de *İSAM Osmanlıca Risaleler Veri Tabanı*'nda kayıtlıdır. Eserin üzerinde basım tarihine dair bir bilgi olmamasına karşın ilgili katalogda 1308/1891 tarihi verilmiştir. Eser hakkında tanıtıcı mahiyetteki bazı kısa bilgiler “*Açıklamalı Eski Harfli Türkçe Matbû Tasavvuf Kitapları Bibliyografyası*” adlı çalışmada Zeynep Şeyma Özkan tarafından verilmiş olup, eser hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır (2013: 261-262).

NÛRÎ VE MANZÛME-İ ÂDÂB-I ZİKİR ADLI ESERİ

Manzûme-i Âdâb-ı Zikr, Nûrî adlı veya mahlaslı biri tarafından yazılmıştır. Nûrî, şairin gerçek ismi olabileceği gibi mahlası da olabilir. Ancak tarikat ehli olması sebebiyle şairin gerçek adının Nûrî olması ihtimali kanaatimizce daha fazladır. Eserde Nûrî'nin kim olduğuna dair bir bilgi kayıtlı değildir. Mesnevide yedi, kasidede iki Na't-ı Şerif'de de bir defa olmak üzere toplam on yerde Nûrî mahlası geçmektedir. Mahlas, ağırlıklı olarak gazel bölümlerinde zikredilir. Üç yerde “gözüm Nûrî” şeklinde hüsn-i tahallüs sanatıyla yer alır:

Ey gözüm **Nûrî** vişâl-i yârı istersen bu gün
Eyle teslim cânıñı kim cân ü cândır kalb-i şeyh (M.34)

‘Aşkñla hû divâneyim **Nûrî** dil-i virâneyim
Şanma tehi bigâneyim vaşlñda ben buldum gıdâ (M.52)

Gelüp geçdikce sultânım gönül levhinde cânânım
Beni mest eyledi **Nûrî** ne deñlü iltimâs itsem (M.73)

Vişâl istersen ey **Nûrî** bu dem gel Hızır u Mûsâ ol
Tecellî eylesün tâ kim bu nefsiñ tavrını pâre (M.94)

Nûriyâ ol Rabbenâ Raḥmânımız
Cürmimiz çok ‘afv ider sultânımız (M.124)

Du‘â-yı hayr ile yâd eyleyüp ihvân u yârânım
Bu **Nûrî** kemteri tâ kim gönülden itmeyüp ib‘ad (M.147)

Bu sırr-ı seyr-i bi'llâha irem dirseñ gözüm **Nürî**
Lîkâ-ender-likâ-ender-likâ-dâr olmayan bilmez (M.160)

Bu güftârım saña dîrem gözüm **Nürî** ne ğam-ğorem
Eger dirseñ nedir çârem birâder dersine çalış (K.85)

Gel bu benlik hırķasından şoy vücûdın **Nûriyâ**
Men 'aref sırrındaki hikmet nedir da'vâyı bul (K.92)

Hâk-i dergâhında sürem rûyımı kılam nidâ
Ümmetiñdendir bu **Nürî** yâ Muhammed Muştafâ (N.7)

Şair hakkındaki ipucu mahiyetindeki tek bilgi, ikinci risaledeki beyitlerde görülür. Beyitlerden anlaşıldığına göre Nürî, Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevî'nin talebelerinden biridir:

Birâder sen de isterseñ cemâl-i rü'yetu'llâhı
Tutasın şol hişâli kim beyân idem verâsından

Buyurdu kim bunu üstâdımız Ahmed Ziyâ'üddîn
Kim ister emrini tutsun kaçup nehy-i Hüdâsından (K.6-7)

Hâlid-i Bağdâdî'nin halifelerinden Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevî 1813-1893 yılları arasında yaşamıştır. Nürî'nin eseri de 1908/1891 yılında basıldığından onun Gümüşhânevî'yi sağken gören, ondan ders almış belki de halifelerinden biri olan, Hâlidî - Nakşibendî tarikatına mensup, 19. asırda yaşamış bir din büyüğü olduğu ipuçlarından hareketle biyografik eserleri taradık. Yaptığımız araştırma neticesinde bu kriterlere uygun birkaç Nürî tespit ettik.

Abdulcebbar Kavak'ın "Osmanlı Devleti'nin İlmî ve Siyasî Hayatında İz Bırakan Hâlidî Şeyhleri Arasında Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevî'nin Yeri" adlı çalışmasında Gümüşhânevî'den ders almış bir Mehmed Nürî'den söz edilir (Kavak, 2013: 213). Yazar, bu bilgiye Sadık Albayrak'ın Son Devir Osmanlı Uleması adlı eserinden ulaşmıştır:

"...1303 senesinde Bayezit Camiinde ilmi meclis huzurunda icazet aldığı gibi aynı Camiinde dersiâmlarından bulunan ve Nakşibendi meşayihinden bulunan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Efendi'den hadis okumuş ve icazet almıştır..." (Albayrak, 1981: 27)

Selahattin Fettahoğlu'nun "*Gümüştanevi Dergâhında İcâzetnâme Geleneği*" adlı çalışmasında da Cafer oğlu Mustafa Nûrî adına birine verilen tarihsiz icâzetnâmeden söz edilir:

"Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 827 Numarada kayıtlı "Mustafa Nûrî b. Ca'fer" adına düzenlenmiş icâzetnâme 15 varaktır. İcâzetnâmenin (1a) yüzünde (zahriye) "Konyalı Mustafa Nuri bin Ca'fer"e ait temlik kaydı vardır" (Fettahoğlu, 2013: 888).

Sicill-i Osmanî'nin 4. cildinde yer alan Nûrî adlı tüm biyografileri incelediğimizde eserin müellifi olabileceğini düşündüğümüz sadece bir Nûrî tespit edebildik. Bu kişi *Mehmed Nûrî Efendi* olup aslen Edirneli'dir. Hakkındaki kısa bilgiler şöyledir: "Hâlidîye'den olup Hacı Beşir Ağa Tekkesi şeyhi oldu. 11 Rebiyülevvel 1302'de [29 Aralık 1884] vefat etti. Kaşgarî Dergâhı'nda medfundur" (Mehmed Süreyya, 1996: 1273).

Diğer Nûrî'lere nazaran eserinin müellifinin Edirneli Mehmed Nûrî Efendi olması ihtimalinin daha fazla olduğunu söyleyebiliriz. Hâlidî tarikatına mensup ve eserin basımından yedi sene evvel vefat etmiş olması bu düşüncemizin delilleridir.

-Şu an elimizde bulunan verilere göre- *Manzûme-i Âdâb-ı Zikr* adlı eserin müellifi Mehmed Nûrî Efendi'dir. Çalışmamızda, Mehmed Nûrî'nin bu eserinin şekil ve muhteva yönünden incelenmesi yapıldıktan sonra transkripsiyonlu metne yer verilecektir.

1. Manzumelerin Şekil Özellikleri

Manzûme-i Âdâb u Zikr, içerisinde iki farklı manzum risaleyi ihtiva etmektedir. İlk risale; "*Haza er-Risâletü'l-Manzûme Fî Âdâbi'z-Zikri'n Nakşibendiyyi'l-Hâlidî*" başlıklı bir mesnevi olup 160 beyitten müteşekkildir. İkinci risale; "*Haza Risâletü'l-Manzûme Fî Hakkı'n-Nasîha ve Musâhabetü'l-İhvân*" başlıklı 92 beyitlik bir kasidedir. Eserin sonunda 7 beyitlik bir Nât-ı Şerîf ile "Hatm-i Hâce Duâsı"³ kayıtlıdır. Bu Arapça dua metni, çalışmanın dışında tutulmuştur. Her iki risalede de farklı vezin ve nazım şekilleriyle yazılan bölümler mevcuttur.

³ Nakşibendî tarikatı mensuplarının fikri ve nazarı masivadan tecerrüd ederek topluca muayyen dua ve zikirlerini okuması demektir.

1. Risale İçerisindeki Farklı Nazım Şekilleri

Beyitler	Nazım Şekli	Vezin
1-25.	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
26-34.	Gazel	Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün
35-47.	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
48-52.	Kıt'a	Müstefilün/ Müstefilün/ Müstefilün/ Müstefilün
53-63.	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
64-66	Gazel	Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün
67-73.	Gazel	Feilâtün/ Feilâtün/ Feilâtün/ Feilün
74-86.	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
87-97.	Gazel	Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/Mefâilün
95-116	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
117-124.	Kıt'a	Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün
125-144.	Mesnevi	Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün
145-147.	Kıt'a	Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/Mefâilün
148-160.	Gazel	Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/Mefâilün

2. Risale İçerisindeki Farklı Nazım Şekilleri

Beyitler	Nazım Şekli	Vezin
1-74.	Kaside	Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/Mefâilün
75-85.	Gazel	Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/Mefâilün
86-92.	Gazel	Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün
Nat-ı Şerif 1-7.	Gazel	Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilâtün/ Fâilün

Mesnevi ve kaside nazım şeklinin klasik tertibi, bu manzumelerde görülmez. İlk risalede, kısa aralıklarla üç farklı nazım şekli ve altı farklı veznin kullanılmış olması, dikkati toplamak, tekdüzeliği kırmak, okuyucuyu sıkmamak adına yapılmıştır. Uzun soluklu edebî ürünler olan mesnevilerde, -kısmen de kasidelerde- görülen bu uygulama gazel gibi kısa metinlerde de görülebilmektedir. Bunun örnekleri, mutasavvıf şairlerde daha fazla görülür. Her ne kadar aynı manzumede birden fazla vezin kullanma uygulaması Servet-i Fünûn şairlerinin getirmiş olduğu bir yenilik olarak kabul edilse de Divan şiirinde bu uygulamanın pek çok örneği -yukarıda görüldüğü gibi- mevcuttur. Her iki risalede de gazel ve kıt'aların yazımı mesneviden farklı olarak mısralar alt alta yazılmıştır. İlk risaledeki mesnevinin akışını aniden kıran farklı nazım şekillerinin muhtevası genel olarak konuyu dağıtacak düzeyde olmayıp anlatılan hususlarla paralel, destekleyici temaları ihtiva etmektedir. Bu şiirler, bir nevi konuya hazırlık, pekiştirmek işlevi görmektedir.

İki risalede de bazı vezin aksaklıkları göze çarpmaktadır. Aşağıdaki mısralardan da anlaşılacağı üzere metindeki tüm vezin kusurları *italik* şekilde yazılmıştır. İmale varsa ilgili hece, zihaf ve med durumlarında ise ilgili harf italik verilmiştir.

Görüldüğü gibi “dil-hâh” ve “hâce” kelimeleri vezin akışına uymamaktadır. Her iki kelimenin yazımında vav-ı madule vardır. Şair, okunmayan vav harfini açık hece olarak kabul etmiştir.

Âşinâ-yl **dil-hâh**-ı râğibândır kalb-i şeyh (M.26)

Dağı terk eyleme hatm-ı **hâce**ye müdâvim ol (K.68)

Şair, vezin için “râbita” ve “zâyi” kelimelerinin yazımında da tasarrufta bulunmuştur:

İkinci **râbita**nın te’sîridir kim (M.105)

Sakın **zây**eyleme ‘ömrin nedâmet fâ’ide virmez (K.66)

“Kandedir”, “tashîh”, keyfiyyât” ve “istersen” kelimeleri veznin akışını bozmaktadır. Son beyitte ise; “maksûdi” ve “matlûbı” kelimelerindeki “-ı” fazladan yazılmıştır:

Kalmadı şabra kararım **kandedir** yâr bulamam (M.66)

Sebeb olsun **taşhîh**-i niyyete hem (M.99)

Hakikat aşl-ı kemiyât u **keyfiyyât** (M.132)

Künt ü kenziñ sırrına irmek **istersen** ey gözüm (K.88)

Yedincide “ilâhî ente maşûdı”

Diyesin hem rızândır cümle matlûbı (M.98)

Manzumelerde, sanat gösterisi yapmak kaygısı olmadığından anlama daha çok önem verilmiştir. Bu nedenle şiirlerin şekil özelliklerinin zayıf kaldığı görülür. Özellikle “kafiye” yapılarında pek çok aksaklık göze çarpar. Kafiyelerde gözden ziyade kulağa hitap eden bir durum söz konusudur. Kalın yazılan kelimeler arasında kafiye birliği görülmez:

Üçüncisi otur aks-ı **teverrük**

Bulasın cümle aşhâba **tağarrüb** (M.9)

Beşinci üç *okı* ihlâs bir el-**hamd**⁴
Bağışla rûh-ı sâdâte hem ol **dem** (M.12)

İdesin cümle taşhîh-i '**akâ'id**
Bulasın dürr ü mercân-ı '**akâ'ik** (M.128)

Yazıldı nazm ile ey cân *okuya* mübtedî ihvân
Ki tâ kim lezzetin anıñ tıyup fehm eyleye **gâyât**

Du'â-yı hayr ile yâd eyleyüp ihvân u yârânım
Bu Nürî kemteri tâ kim gönülden itmeyüp **ib'ad** (M.146-147)

İlk manzumede pek çok beyitte sadece redifin bulunduğu, kafiye olmaması görülür. (M. Beyit No: 10, 35, 38, 39, 41, 57, 61, 76, 78, 83, 84, 95, 97, 98, 107, 137, 138) Mesnevîde mısra başı kafiye de görülmektedir. 39. beyitten 43. beyte kadar “hem oldur”; 80. beyitten 85. beyte kadar “zikir ol”; 132. beyitten 137. beyte kadar “hakikat”; 138. beyitten 145. beyte kadar “ve hem ol”; 151. beyitten 155. beyte kadar “gehi” kalıb sözleri yer almaktadır:

Hem oldur şems-i mir'ât-i hakikat
Hem oldur mûşil-i dâr-ı hakikat (M.39)

Zikir ol mûşil-i üns-i rızâdır
Zikir ol bâ'is-i bahş-ı şafâdır (M.80)

Hakikat oldurur sırr-ı hüviyyât
Hakikat aşl-ı kemiyât u keyfiyyât (M.132)

Ve hem ol sırr-ı kenz-i men 'arefdir
Ve hem ol dürr-i baır-i men 'arefdir (M.138)

Gehî vaşl u gehî kaı' u gehî rûy-ı melâmetle
Gehî râh-ı selâmetle seferdâr olmayan bilmez (M.151)

Kaside olan ikinci risalede “-â” sesi kafiye, “-sından” ise ek halindeki rediftir. Kasidenin bazı beyitlerinde “..âsından” şeklinde olması gereken kelimeler; hâbından (K.35, 39), kâlından (K.36,38), namâzından (K.37), bâlinden (K.40),

⁴ Aslında bu kelime el-ham şeklinde de yazılmış olsaydı aynı anlama sahip olacaktı. Her ikisi de Fatiha suresinin diğer adıdır.

irtibâtından (K.41), lisânından (K.44), başından (K.71) şeklinde yer alır. Aynı kelimelerle ardarda kafiye yapılması da yine sık görülen bir teknik kusurdur. İki manzume de şiirin teknik özellikleri bakımından oldukça yetersizdir. Esasında bu durum tasavvufî eserler için pek de önemli sayılmaz. Zira böyle eserlerde şairin nasıl söylediğine değil ne söylediğine bakıldığından şekil özelliklerinin kusursuz olmasının pek de önemi yoktur.

Manzumelerin dili; tasavvufî eserlerin genel bir özelliği olarak sade ve anlaşılır seviyededir. Ağız özelliği olarak değerlendirebileceğimiz bazı kelimeler de mevcuttur:

İtirdin tîğ-ı tevhîdi nikâh-ı mehr-i tecdîdi
Vişâl-i 'ıyd-ı tecridi değışdin mür ile mâra (M.91)

“Yitirmek” anlamındaki “itir-“ fiili; Gümüşhane, Artvin, Kars, Erzurum, Elazığ, Bursa, Van, Sivas bölgesi ağızlarında görülmektedir.⁵ Mesnevi içinde yer alan gazellerin dili mesneviye nazaran daha ağdalı ve bol terkiblidir. Manzumelerde pek çok beyitte terkiib dahi bulunmaz. Bazı beyitlerde âyet, dua ve hadislerin de kullanıldığı görülür.

Olup 'üryân ü püryân mât u berbât
Diyesin “Râbbi hallişnâ mine'l-bât”⁶ (M.20)

“Küntü kenziñ”⁷ sırrı hem ol taht-gâh-ı hazreti
Lâ-yezâlî secde-gâh-ı şâfiyândır kalb-i şeyh (M.29)

Karârım kalmadı derd-i firâkından o sultânıñ
Ki “mûtü kable mûtü”⁸ hem ne deñlü ihtiyâr itsem (M.69)

Yedincide “İlâhî ente maşûdı”⁹
Diyesin hem “rızâñdır cümle maşlûbı” (M.98)

Ve hem ol sırr-ı kenz-i “men 'arefdir”¹⁰
Ve hem ol dürr-i baħr-i “men 'arefdir” (M.138)

⁵http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas&kategori=derlay&kelime1=itirmek [E.T.: 04.01.2019]

⁶ “Allah'ım bizi halâs eyle, bizi kurtar” mealinde bir dua.

⁷ “Ben gizli bir hazine idim. Bilinmeye muhabbet ettim” Kudsî Hadis.

⁸ “Ölmeden evvel ölünüz” Hadis.

⁹ “Yâ Rabbi, benim hedefim, muradım sensin” mealinde bir dua.

¹⁰ “Nefsini bilen Rabbini bilir” Hadis.

Eger bir şey-i va'd itsen di "İllâ en yeşâ'Allâh"¹¹
İşin âsân ide Allâh kemâl-i pür sehâsından (K.50)

Çün ğubâr-ı maqdeminden hâşıl oldu "kûn fe kân"¹²
Nûr-ı vechiñ pertev-i 'âlem Muhammed Muştafâ (N.3)

2. Manzumelerin Muhtevası

"Haza Risâletü'l-Manzûme Fî Âdâbi'z-Zikri'n-Nakşibendiyyi'l-Hâlidî" başlıklı ilk manzumede; zikir yapılırken dikkat edilmesi gereken kaideler anlatılmaktadır. Zikir; "bir şeyi anmak, hatırlamak" anlamındadır. Tasavvuf terimi olarak; "Allah'ı anmak, onu unutmamak ve gaflet halinde olmamak. Allah lafzını veya *lâilâhe illâllah* cümlesini söylemek ve tekrarlamaktır" (Uludağ, 2005: 393). Kâşânî'ye göre zikir; riyazetin en önemli esası olup "kulun Rabbine yakınlaşmasını sağlayan büyük ibadettir (Kâşânî, 2015: 248). Zikrin yapılabilmesi için bazı şartlar söz konusudur. El-Cerrâhî el-Halvetî'ye göre; beşi zikre başlamadan, on ikisi zikrin içinde, üçü de zikir sonunda yerine getirilmesi elzem toplam 20 şart vardır (el-Cerrâhî, 2013: 432). Nûrî, bu manzumesinde Hâlid-i Bağdâdî'nin ortaya koyduğu toplam 20 zikir adabını anlatmaktadır. Hâlid-i Bağdâdî'nin (Kotku, 1990) eseriyle mukayese ettiğimizde birebir uyduğu görülür. Ayrıca bu alanda yazılan diğer tercüme eserler arasında da bir farklılık söz konusu değildir.

Çü zikriñ oldu âdâbı yigirmi
Yigirmiden yedi zâhir degil mi (M.4)

İlk olarak yedi "zâhir" adabdan söz edilir: İlki "abdest almak", ikincisi, "kıbleye yönelmek"; üçüncüsü, "aks-i teverruk" denilen bir oturma biçimiyle oturmaktır. Hâlid-i Bağdâdî bu oturma şeklini şöyle açıklamaktadır: "Zikri yapan kişi namazdaki teverruk oturusunun tersine oturacaktır. Abdestli ve önü kıbleye gelecek şekilde sağ ayağını sol bacağının altından çıkarıp sağ kalçasının üzerine dayanarak oturacaktır."¹³ Dördüncüsü, "beş veya on beş defa istiğfar çekmek (kulun Allah'ım beni affet şeklindeki duasıdır)"; beşincisi, "üç İhlas bir Fatıha okumak"; altıncısı, *meded yâ şeyh, meded yâ gavs* şeklinde maneviyat üstadlarından yardım isteme olayı olan (Cebecioglu, 2005: 322) "istimdad-ı ervâh" talep etmek; yedincisi ise "gözünü yummak"tır:

¹¹ "Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz!" (Kur'an, Tekvir 29)

¹² "(Allah) ol, der, o da hemen oluverir." (Kur'an, Bakara 117; Ali İmran 47 ve 59; Enam 73; Nahl 40; Meryem 35; Yasin 82; Mumin 68)

¹³ <http://halidi.blogcu.com/32-mektup/7013510> (E.T.: 04.01.2019)

Budur evvelki abdestden tahâret
Bulup ağûlı şeytândan selâmet (M.5)

İkincisi olup hâlî mekânda
Teveccüh eyle kıbleye o anda (M.6)

Üçüncisi otur aks-ı teverrük
Bulasın cümle âşhâba taqarrüb (M.9)

Budur dördüncü istiğfâr getürmek
'Adedde beş veyâ on beş getürmek (M.10)

Beşinci üç okı ihlâs bir el-hamd
Bağışla rûh-ı sâdâte hem ol dem (M.12)

Budur altıncı istimdâd-ı ervâh
Kesilsin iştihâ vesvâs-ı ilhâh (M.14)

Yedincisi budur gözin yumasın
Havâtır defîne çâre bulasın (M.15)

Giriş mahiyeti olan ilk 16 beyitte zikrin 7 “zâhir” adabı ifade edildikten sonra “beyân-ı âdâb-ı bâtın” başlığı altında 7 bâtın adabın neler olduğu açıklanır. İlki, 17-25. beyitlerde anlatılan “râbîta-ı mevt” yani ölümün tefekkür edilmesidir. Buna göre; insanın ölümü, kıyameti düşünmesi ve hatırlaması gerekir:

Budur evvelkisi râbîta-ı mevt
Çıkup rûhın bedenden olasın fevt (M.17)

İkinci adab olan “rabîta-ı şeyh” bahsinden evvel 9 beyitlik “-dır kalb-i şeyh” redifli bir gazelle konuya giriş yapılır. Bu gazelde şeyhin kalbi; aşıkların, sâliklerin sığınağı, feyzin doğuş yeri, sırların kaynağı, Allah'ın tecelli ettiği mekan şeklinde övülmektedir. 35-47. beyitler arasında; “müridin zihnî planda, tefekkür ve muhayyile gücünü kullanarak mürşidiyle beraberlik halinde olmasını” (Cebecioğlu, 2005: 507) ifade eden “rabîta-ı şeyh” bahsi anlatılır. “Seyr-i sülûk için bir vasıta” (M.38) konumundaki şeyhin önemi, değeri ve rabîtanın gerekliliği ifade edilir:

Budur ikincisi râbîta-ı şeyh
Üşenme it hemân râbîta-ı şeyh (M.35)

Bâtın adabından üçüncüsü olan “rabt-ı huzur”; Allah’tan gayrı olan şeyleri terk ederek onun huzurundaymış gibi olabilmektir:

Üçüncisi idüp râbt-ı huzûrı
Götür kalbinden ol fışk u fücûrı (M.53)

Dördüncü adab; “kalbe vukuf” yani kalp bilgisine sahip olmaktır. Bunun gerçekleşmesi için; masivanın kalpten çıkarılması şarttır. Yine kalbin en büyük düşmanı olan nefsin bilgisine de sahip olmak gerekir. Nefse uyulmadığı, tezkiye edildiği takdirde kalp huzuru sağlanacaktır:

Budur dördüncisi kalbe vukûf it
Vukûfundâ hemân Hakkâ huzûr it (M.57)

Şair, bu bölümden sonra iki gazele yer verir. Üç beyitlik ilk gazelde; ayrılık ve ayrılığın verdiği ıztıraptan söz edilir. “İtsem” redifli yedi beyitlik sonraki gazelde de yine aynı tema görülür. Verilen gazeller ile mesnevide anlatılanlar arasında doğrudan bir ilgi söz konusu değildir.

Beşinci adab; “zikre vukuf” olup 74-86. beyitlerde zikrin önemi anlatılmaktadır. Şaire göre zikir; Allah’ın rızasını kazanmaya bir araçtır ve insana saflık kazandırır (M.80). İnsan Allah’tan başka herşeye kalbini kapatmalı ve bu hal üzerine tefekkür etmelidir:

Beşincisi idüp zikre vukûfı
Ki şâfi idesin kalbini şûfî (M.74)

İçerisinde tasavvufî konuların anlatıldığı sekiz beyitlik bir gazelden sonra altıncı adab; “vukuf-ı ‘aded” yani Allah’ı zikrederken ne kadar sayıda yaptığının farkında olunması hususu ifade edilir:

Bu kim altıncı vukûf-ı ‘adeddir
Ki hem ol fark u temyîze sebebdir (M.95)

Bâtın adabının yedincisi ise; “İlahî ente maksûdî ve rızâke matlûbî” (Allahım maksadım, hedefim sensin ve isteğim rızandır) zikir duasını yapmaktır:

Yedincide “İlâhî ente maşşûdî”
Diyesin hem rızândır cümle matlûbı (M.98)

Buraya kadar yedisi zâhir, yedisi bâtın olmak üzere on dört adabdan söz edildi. Şair bunlara “tesîr-i zikr” ve “tesîr-i rabita”yı da ekler. Rabita ve zikrin insanda meydana getirdiği haller anlatılır:

Yigirmiden iki te’sîrdir ey dil
Biri zikriñ biri râbıtanıñ bil (M.100)

Geriye kalan dört adab ise; “beyân-ı ebvâb-ı İlâhî” başlığı altında verilir. Bu dört kapı; “bab-ı şeriat”, “bab-ı tarikat”, “bab-ı hakikat” ve “bab-ı marifet”tir:

Budur evvelkisi bâb-ı şerî’at
Bilüp anı tutup râh-ı tarikat (M.111)

İkinci/si/ budur bâb-ı tarikat
Çün olmuşdur kim ol bâb-ı hakikat (M.125)

Üçüncü bâb hakikatdır bil ey cân
İdüp tekmîl-i insân kesb-i ‘ayân (M.130)

İşit kim bâb-ı râbi’ ma’rifetdir
Selâmet kalb ü ‘irfâna sebebdir (M.137)

Bu dört bab ile birlikte toplam yirmi adab tamamlanır. Şair, “olmayan bilmez” redifli seyr-i sülukı anlatan bir gazelle ilk risaleyi bitirir.

Haza Risâletü’l-Manzûme Fî Hakkı’n-Nasîha ve Musâhabetü’l-İhvân başlıklı ikinci risale bir nasihat-nâmedir. İlk beş beyit; bir nevi bahariyyedir. Akabinde girizgâh beytinden sonra Nûri;

Buyurdu kim bunu üstâdımız Ahmed Ziyâ’üddîn
Kim ister emrini tutsun kaçup nehy-i Hüdâsından

Vaşiyyet eylerim şol bir hışâli cümle ihvâna
Tutup kırtılalar tâ kim anıñ şerr ü belâsından (K.7-8)

diyerek Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevi’nin müridlerinden olduğunu ifade eder. İhvân; aynı mezhep veya tarikata mensup olanlardır. Tarikat ehlinin, hem kendi içerisinde hem de diğer insanlarla olan münasebetlerinde nasıl olması/ davranması gerektiğiyle ilgili kaideleri anlatan bu eserde verilen öğüt, tavsiye ve uyarılar şunlardır:

Ayıbı ve kusuru görmezden gelmek, örtmek (K.10), su-i zandan kaçınmak, daima iyi düşünmek (K.12), merhametli, şefkatli olmak (K.14), başkasını kamil, kendine noksan nazarla bakmak (K.18), nefsin bilmek ve isteklerini terk etmek (K.19), ihvanı korumak, namusuna, canına zarar vermemek (K.20), ihvana ve dostlara yardımcı olup sıkıntısını gidermek (K.23) hasta olan ihvanlara ziyarette bulunup, hizmet etmek (K.24), taziyesi olanların yanında olmak (K.25), ihvanla sohbette güler yüzlü olmak (K.26), gıybet etmemek (K.27), kötü konuşanları nasihatle uyarmak (K.28), sohbetlerde istişare halinde olmak (K.29), cahillerden uzak durmak (K.29), ibadet üzerine düşünmek ve ahlaki güzelleştirmek (K.31), insanların rızasını alarak önderlik etmek (K.32), teheccüd namazına ihvanı kaldırırken dikkat etmek, eğer kalkmazlarsa zorla uyandırmamak (K.35-36), düşmanlık yaratacak fitneli söz söylememek (K.38), güzel konuşmak (K.40), birlik olmak (K.41), küs kalmamak (K.42), ihvana kötü davrandığında af dilemek ve helallik istemek (K.43-44), ihvanın özür ve af dilemesini kabul etmek (K.45), ihvan özür dilemezse de affetmek (K.46), nefsini kınamak, tövbe etmek, oruç tutmak (K.47), kendin için istediklerini ihvan için de istemek (K.48), ihvanın hem önünde hem de arkasında konuşurken hayırla anmak (K.49), birşeyi vaad ederken “Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz” ayetini hatırlamak (K.50), delilsiz söz söylememek (K.51), malı hayrat için harcamak (K.52), evlada ilim öğretmek (K.53) kanaat ve tevekkül etmek (K.54), insanlara iyi davranmak (K.55), herşeyi hakkıyla bilmek (K.57), insanlardan korkmamak, “hasbünâ’llâh” deyip Allah’a havale etmek (K.58), anne, babaya ve üstada itaat etmek (K.59), kibir, şehvet ve isyandan sakınmak (K.60), bir kağıda Yasin süresini yazıp suda eritip içmek (K.65), ömrü boşa harcamamak (K.66), huzur ve rabıta üzere olmak (K.67), hatm-ı hâceyi (cemaatle toplu halde yapılan dua ve zikirleri sonuna kadar okumaları) terk etmemek (68), bir kimseyi incitmemek ve darılıp tokat atmamak, eziyet vermemek (K.69), kadınlarla oturmamak (K.70), şeyhe sevgi göstermek (K.71), tarikatın sırlarını başkalarıyla paylaşmamak (K.72), kimseye yük olmamak (K.73).

Nürî, bu tavsiye ve uyarılarda bulunduktan sonra “birâder dersine çalış” redifli 11 beyitlik gazeline yer verir. Yine bu manzumede de müridin uyması gereken bazı hususlardan söz edilir. Eser, “-yı bul” redifli yine tasavvuf konulu bir gazelle sona erer.

SONUÇ

Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin müridlerinden biri ve Edirneli olan Mehmed Nürî'ye ait olduğunu düşündüğümüz “Manzûme-i Âdâb-ı Zikr” adlı

eser, iki manzum risaleden meydana gelir. İlk risale; “*Haza er-Risâletü’l-Manzûme Fî Âdâbi’z-Zikri’n-Nakşibendîyyi’l-Hâlidî*” başlıklı 160 beyitlik bir mesnevidir. Eser, Hâlid-i Bagdâdî’nin eserinde yer alan, zikirde gerekli yirmi şartın manzum olarak tercümesidir. Mehmet Said’in bu alandaki mensur tercümesiyle hemen hemen aynıdır. -Tespit edebildiğimiz kadarıyla- bu mesnevi, manzum olarak yapılan ilk tercümedir. Buna göre ilk 7 adab, “zâhir” adabtır. Bunlar; abdest almak, kibleye yönelmek, aks-i teverrük şeklinde oturmak, beş veya on beş defa istiğfar çekmek, üç İhlas bir Fatiha okumak, istimdâd-ı ervahta bulunmak ve gözü yummaktır. 7 tane de “bâtın” adab olup bunlar; rabîta-i mevt, rabîta-i şeyh, rabt-ı huzur, vukuf-ı kalp, vukuf-ı zikir ve *İlahî ente maksûdî* duasını okumaktır. İki tanesi de tesir-i zikir ve tesir-i rabîtadır. Şeriat, tarikat, hakikat ve marifetle birlikte 20 adab tamamlanır. Manzumede görülen ani vezin ve nazım şekli değişiklikleri eserin tekdüzeliğini ortadan kaldırmış olup vezin ve kafiye gibi teknik özellikleri bakımından zayıf bir görünümündedir. 92 beyitlik bir kaside olan “*Haza Risâletü’l-Manzûme Fî Hakki’n-Nasîha ve Musâhabetü’l-İhvân*” başlıklı ikinci risalede; tarikat ehlinin kendi içerisinde ve toplum içinde dikkat etmesi gereken hususlar anlatılır. Nasihat-nâme türündeki bu manzume, kâmil bir insanda bulunması gereken pek çok uyarı ve tavsiyeyi ihtiva eder. Her iki manzumenin de gün yüzüne çıkarılması bu alanda yapılacak olan yeni çalışmalara katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Abdurrezzak Kâşânî, (2015). *Tasavvuf Sözlüğü, Letâifu’l-a’lâm fî işarâti ehli’l-ilhâm*, (Çev: Ekrem Demirli), İstanbul: İz Yayınları.

ALBAYRAK, Sadık (1981). *Son Devir Osmanlı Uleması (İlmiye Ricalinin Teracim-i Ahvali)*, İstanbul: Zafer Matbaası.

ALGAR, Hamit (1997). “Hâlid el-Bagdâdî” T.D.V İslam Ansiklopedisi, C. 15, ss. 283-285.

CEBECİOĞLU, Ethem. (2005) *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, İstanbul: Anka Yayınları.

FETTAHOĞLU, Selahattin (2013). “*Gümüshanevî Dergâhında İcâzetnâme Geleneği*” I. Uluslararası Ahmed Ziyâüddin Gümüshânevî Sempozyumu 03-05 Ekim 2013 Bildiriler Kitabı (İhsan Günaydın v.d.), Gümüshane Üniversitesi Yayınları, ss. 885-893

KAVAK, Abdulcebbar (2013). “Osmanlı Devleti'nin İlmî ve Siyasî Hayatında İz Bırakan Hâlidî Şeyhleri Arasında Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevi'nin Yeri” I. Uluslararası Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevi Sempozyumu 03-05 Ekim 2013 Bildiriler Kitabı (İhsan Günaydın v.d.), Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, ss. 209-217

KOTKU, Mehmed Zahid (1990). *Risâle-i Hâlidiye ve Âdâb-ı Zikir Risâlesi*, İstanbul: Seha Neşriyat

Mehmet Süreyya (1996). *Sicill-i Osmanî C. 4*, (Haz: Nuri Akbayer), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

ÖZKAN, Zeynep Şeyma (2013). “Açıklamalı Eski Harfli Türkçe Matbû Tasavvuf Kitapları Bibliyografyası”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, S. 32, ss. 261-262.

Safer el-Muhibbî el-Cerrâhî. (2013). *Istilâhât-ı sofîyye fî vatan-ı asliyye*, (Haz: Derya Çakır Baş İstanbul: Kırkkandil Yayınları.

ULUDAĞ, Süleyman. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yayınları.

METİN**HAZA ER-RİSÂLETÜ'L-MANZÛME FÎ ÂDÂBİ'Z-ZİKİRİ'N-NAKŞİBENDİYYİ'L-HÂLİDÎ**

Mefâilün/ Mefâilün/ Feülün

1. Elâ ey tâlib-i feyz-i tarîkat
Ve yâ ey râğib-ı râh-ı hakîkât
2. İşit ta'rif idem âdâb-ı zikri
Kılam tefhîm saña erkân-ı fikri
3. Kılâsın cân ile âdâba dikkat
Bulasın cân ile cânâna vuşlat
4. Çü zikriñ oldu âdâbı yigirmi
Yigirmiden yedi zâhir degil mi
5. Budur evvelki âb-destden tahâret
Bulup ağûlı şeytândan selâmet
6. İkincisi olup hâlî mekânda
Teveccüh eyle kıbleye o anda
7. Şügül def' için ol hâlî mekânı
Bulup zikr it unut cân u cihânı
8. Temâmet kalmaya sende irâdet
Olasın kâbil-i feyz-i sa'âdet
9. Üçüncisi otur aks-ı teverrük
Bulasın cümle âşhâba taqarrüb
10. Budur dördinci istiğfâr getürmek
'Adedde beş veyâ on beş getürmek
11. Yigirmi beş getürürseñ temâmet
Zünübından bulur cümle tahâret [2]

12. Beşinci üç okı ihlâs bir el-ḥamd
Bağışla rûh-ı sâdâte hem ol dem
13. Sebeb olsun hem ol imdâdlarına
Revî bulsun güzel himmetlerine
14. Budur altıncı istimdâd-ı ervâḥ
Kesilsin iştiḥâ vesvâs-ı ilhâḥ
15. Yedincisi budur gözin yumasın
Ḥavâtır defîne çâre bulasın
16. Yigirmiden yedi âdâb-ı bâtın
Bulardır zübde-i âdâb-ı bâtın

BEYÂN-I ÂDÂB-I BÂTİN

17. Budur evvelkisi râbṭa-i mevt
Çıkup rûḥın bedenden olasın fevt
18. Tefekkür eyleyüp ḥâlât-ı mevti
Taḥayyül eyleyüp şâmât-ı mevti
19. Bulasın nefsinin kabrin içinde
Kalasın cürm ile işyân içinde
20. Olup üryân ü püryân mât u berbât
Diyetin “Râbbi ḥallişnâ mine'l-bât”
21. Gele münkir nekîr “Rabbiñ kim” ey cân
Deyince kalasın dehşetde ol ân
22. Cevâbından katı âciz kalasın
Vücûdunda eşer nîrân bulasın
23. Tefekkür eyle âḥvâl-i kıyâmet
Ki tâ kim gelmeye soñra nedâmet
24. Bu ḥâlât üzre eyle kim te‘emmül
Te‘emmülden gele nefse tezellül

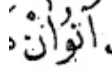
25. Bu hâlâtı muhakkak sen bilesin
Bilüp tâ kim huzûra yol bulasın
- ***
26. Mültecâ-yı derd-i âh-ı ‘âşıkandır kalb-i şeyh [3]
Âşinâ-yı dil-hâh¹⁴-ı râğibândır kalb-i şeyh
27. Mübtelâ-yı derd-i hicriñ cânına kâr eyler ol
Maıla‘-ı feyz-i cemâl-i şâdıkandır kalb-i şeyh
28. Hem şafâ-yı bî-nihâyet hem beğâ-yı lâ-yezâl
Melce‘-i nûr-ı hidâyet[-i]¹⁵ sâlikândır kalb-i şeyh
29. Küntü kenziñ sırrı hem ol taht-gâh-ı hazreti
Lâ-yezâli secde-gâh-ı şâfiyândır kalb-i şeyh
30. ‘Arş u fers ü hür u cennet cümle hüddâmındadır
Cilvegâh-ı kibriyâ-yı lâ-mekândır kalb-i şeyh
31. Hem odur şems-i hidâyet menba‘-ı Rûhu‘l-kudüs
Mağzen-i sırr-ı hayât-ı câvidândır kalb-i şeyh
32. Câmi‘-i sırr-ı hüviyyet kâşif-i sırr-ı ma‘î
Sırr-ı pâk-ı kudsigâh-ı nâciyândır kalb-i şeyh
33. Şâme-i vaşında eyler ‘âşıkânı mest ü lâl
‘Âkıbet mağv-ı vücûd-ı hâlikândır kalb-i şeyh
34. Ey gözüm Nûrî vişâl-i yârı istersen bu gün
Eyle teslim cânıñı kim cân ü cândır kalb-i şeyh [4]
- ***
35. Budur ikincisi râbta-i şeyh
Üşenme it hemân râbta-i şeyh
36. İki kaşın arasından tağayyül
İdüp tâ kim gele nefse temeyyül

¹⁴ Vav-ı madule olan bu kelimedede vezin aksamaktadır.

¹⁵ Anlam gereği terkilimli yazılmıştır. Bu durumda vezin bozulduğu için parantez içinde verilmiştir.

37. Biraz vâfir kalup ol hâl içinde
Havâtır kalmaya aslâ içinde
38. Çün ol vâstâ-i seyr-i sülûkdir
Ve hem âyîne-i râh-ı kulûbdur
39. Hem oldur şems-i mir'ât-i hakikat
Hem oldur mûşil-i dâr-ı hakikat
40. Hem oldur mahrem-i esrâr-ı a'yân
Hem oldur ma'den-i deryâ-yı 'irfân
41. Hem oldur ma'la'-ı feyz-i tecellî
Hem oldur mazhar-ı nûr-ı tecellî
42. Hem oldur câmi'-i sırr-ı hüviyyet
Hem oldur kâşif-i sırr-ı ma'ıyyet
43. İşitdiñse 'azîzim şol maqâli
Hemân kıl râbı'a hiç kalma hâlî
44. Eger râbı eyleseñ kalbiñ nihâyet
Saña 'aks eyler ol hâlât temâmet
45. Bulursiñ 'izzet-i dâr-ı beğâyı
Bulursiñ lezzet-i üns-i likâyı
46. Saña keşf eyler esrâr-ı hüviyyet
Olur tâhir hem esrâr-ı ma'ıyyet
47. Vücûdiñ mahv-ı mahz olur temâmet
Fenâ bulur beğâ bulur nihâyet
- ***
48. Ey sırr-ı a'zam kad kefi vey nûr-ı ekrem kad hedî
Sırr-ı hüviyyetden 'atâ kıl cânıma bulsun şafâ
49. Kırb-ı vişal ister bu cân eglenmez ol her şubh u şâm
Mest-i müdâm olsun hemân hem dem-be-dem bulsun şafâ [5]

50. Gelsün hayât-ı câvidân kılsun harâb-ı hânûmân

Bulsun şebât-ı hem dem-be-dem bulsun beğâ

51. Girsün diyâr-ı vuşlata kınsun serâ-yı vahdete

Dönsün Cenâb-ı hazrete hem dem-be-dem bulsun liğâ

52. 'Aşkıñla hû dîvâneyim Nûrî dil-i vîrâneyim

Şanma tehi bigâneyim vaşlıñda ben buldum ğidâ

53. Üçüncisi idüp râb-ı huzûr

Götür kalbinden ol fışk u fücûr

54. İdüp terk-i sivâu'llâh muhakkak

Dilerseñ sen fenâfi'llâhı bulmak

55. Huzûr it Rabbiñe şöyle birâder

Olasın Rabb ile dâ'im berâber

56. Huzûrunda görür gibi turasın

Görür seni sen anı göremezsın

57. Budur dördüncisi kalbe vukûf it

Vukûfunda hemân Hakkâ huzûr it

58. Ümidin kat' idüp cümle sivâdan

Devâ it derdiñe gel geç hevâdan

59. Vücûduñ terk ü tecrid it bilesin

Ki ol anda vukûfa yol bulasın

60. Havâsı cem' idüp kalbe nazar kıl

Cemi'i kalb u kalıbdan sefer kıl

61. Ki tâ kim keşf ola rûh-ı hakîki

Tecellî eyleye nûr-ı hakîki

62. Bilesin nefsiñi şeksiz birâder
Duyasın men 'aref sırrın berâber
63. Şarâb-ı vuşlatı nûş eyleyesin
Hayât-ı sermedi pûş eyleyesin [6]
- ***
64. Ne sebebdir 'acabâ vuşlata hâ'il bilemem
Kıpladı derd-i elem ülfete nâ'il olamam
65. Dest-i ağıyâre geçürdim bî-haber dâmenimi
Ne 'acebdir hele gör guşsa zafer-yâb olamam
66. Elem-i firâte düşdüm bilemem neyleyeyim
Kılmadı şabra kararım kındedir¹⁶ yâr bulamam
67. 'Aceb derd-i firâk ile bugün âh u figân itsem
Şebât u hem devâmım yok ne deñlü âh u vâh itsem
68. Benim baht-ı siyâhımdır bu müddet bî-şikâr olmak
Şikest olmuş bu gönlüm pes ne deñlü şâdumân itsem
69. Kararım kılmadı derd-i firâkıñdan o sulţânıñ
Ki mûtû kıble mûtı hem ne deñlü ihtiyâr itsem
70. İnâyet itse sulţânım benim hâl-i perişânım
Nazar kılsam cemâline ne deñlü ihtitâm itsem
71. Efendim kılmadı şabra terakkub eylerem dâ'im
Dem-i şubha kıadar râha ne deñlü intizâr itsem
72. Bu gönlüm şubh u mesâ âh u figân itmekdedir dâ'im [7]
Anıñ nâr-ı firâkıñdan ne deñlü inkisâr itsem
73. Gelüp geçdikce sulţânım göñül levhinde cânânım
Beni mest eyledi Nürî ne deñlü iltimâs itsem

¹⁶ Bu kelime vezne uygun değildir.

74. Beşincisi idüp zikre vukûfi
Ki şâfi idesin kalbini şûfi
75. Yazasın kalbine ism-i celâli
Sivâ'llâhdan idüp kalbini hâlî
76. İsimden hem müsemâyâya rücû' it
Hużû' üzre huşû' üzre hużûr it
77. Şebîhi yok nazîri yok bilesin
Bu hâl üzre tefekkür eyleyesin
78. Kılâsın cümle nokşândan münezzeh
Bilesin cümle efkârdan münezzeh
79. Şürû' idüp bu hâl üzre zikir kıl
Kemâl-i kudretu'llâhu fikir kıl
80. Zikir ol mûşil-i üns-i rızâdır
Zikir ol bâ'is-i baḡş-ı şafâdır
81. Zikir ol mevki'-i derd-i belâdır
Zikir ol mûriş-i faḡr u fenâdır
82. Zikir ol mefḡar-ı zü'l-aşfiyâdır
Zikir ol maḡrem-i zü'l-etḡiyâdır
83. Zikir ol sâḡi-i câm-ı hayâtdır
Zikir ol muskir-i zî-dil ḡarâbdır
84. Zikir ol mûşil-i ma'şûḡ-ı cândır
Zikir ol mevhib-i sermest-i cândır
85. İşitdin pes 'azîzim bu maḡâlî
Zikir eyle hemân hiç ḡalma hâlî
86. Ki tâ kim cezbeye nâ'îl olasın
Temâmet zevḡ-i vicdânu bulasın [8]

87. Gel ey cân isteyen yârin vişâlin gezme âvâre
Ne çâre istemek çâre çün öldürsen de ol çâre
88. Ne hâşıl gezmeden Şâm u 'Irâkı gel vişâl iste
Çün oldur maḥlab-ı 'âlî kim oldur derdine çâre
89. Hevâ-yı nefse düş olduñ bu cinniñ mekrine uyduñ
Melâmet hırkasın giydiñ değışdin nûrını nâra
90. Ne kâsî kalbiñ ey gâfil sivânıñ zevkine mâ'ıl
Bu fâniden nedir hâşıl değışdiñ yâriñi hâra
91. İtirdin tiğ-ı tevḥîdi nikâh-ı mehr-i tecdidi
Vişâl-i 'ıyd-ı tecrîdi değışdin mûr ile mâra
92. Eger 'âkılsañ ey 'âkıl teniñden olma gel gâfil
Eger ḥaḫḫ ve eger bâṭıl vücûdıñ mülkini ara
93. Çü sensin ol dem-i 'İsâ ki hem ol Hızır hem Mûsâ
Hem olduñ diyü hem tersâ bu temsîl üzre nâ-çâre
94. Vişâl istersen ey Nûrî bu dem gel Hızır u Mûsâ ol
Tecellî eylesün tâ kim bu nefsiñ ṭavrını pâre

95. Bu kim altıncı vukûf-ı 'adeddir
Ki hem ol fark u temyîze sebebdir [9]
96. Zikir eylerken ol ism-i celâlî
'Adedden hem ḥabîr ol ḫalma ḫâlî
97. Muḥabbet üzre zıkr eyle 'azîzim
Olasın cezbeye nâ'ıl 'azîzim
98. Yedincide "İlâhî ente maḫşûdı"
Diyesin hem rızâñdır cümle maḫlûbı¹⁷

¹⁷ Bu beyitte vezin aksamaktadır. Şayet sondaki "ı" kaldırılırsa vezin uyumu sağlanmaktadır.

99. Sebeb olsun taşhîh¹⁸-i niyyete hem
Ki ol bulsun cemâl-i rü'yyete hem
100. Yigirmiden iki te'sîrdir ey dil
Biri zikriñ biri râbıtanın bil
101. Budur evvelkisi te'sîr-i zikriñ
Dimâgına yayılır lezzetiniñ
102. Eşer eyler vücûdında muhabbet
Hulûl eyler tolar dîbinde elbet
103. Bunu yazdım saña fehm eyleyesin
Bunuñ te'sîrini az bilmeyesin
104. Bu te'sîrâtıñ envâ'ı keşîrdir
Bu bir temsîl ile sehl-i yesîrdir
105. İkinci râbıtanın¹⁹ te'sîridir kim
Vücûdına yayılır lerzesi kim
106. Kalursın vahşet-i dehşetde ey cân
Cemî'-i tüyleri ürperdir ol an
107. Üşür gibi ider te'sîr vücûda
Gehî âteş gibi te'sîr vücûda
108. Gehî tutar vücûdın taş gibi ol
Gehî eyler vücûdın nerm ey dil
109. Bunuñ te'sîriniñ âsârı pek çok
Velâkin fark u temyîze mesâğ yok
110. Yigirmiden budur dördi kemâhı
Bulardır ol kim ebvâb-ı İlâhî

¹⁸ Bu kelimedede vezin bozulmaktadır.

¹⁹ Vezin gereği "râbıta" kelimesi bu şekilde okunmuştur.

BEYÂN-I EBVÂB-I İLÂHÎ [10]

111. Budur evvelkisi bâb-ı şerî'at
Bilüp *anı* tutup râh-ı tarîkat
112. Cemî'-i emr ile neyhi bilesin
Bilüp tâ kim cehilden kurtulasın
113. Namâzı kıl zekâtı vir orucı
Tutup hem ol viresin cümle borcu
114. Bilesin sünneti hem müstehabbı
Anıñ *ile* 'amel kıl hem terakkî
115. Cemî'-i hem menâhîden hazer kıl
Ki ol nâr-ı cehennemden güzzer kıl
116. Ki tâ kim cennete dâhil olasın
Cemâl-i rü'yetu'llâh'ı bulasın
- ***
117. Ey birâder hoş naşihat diñle gel
Hem kulağ ur tut sözimi añla gel
118. Rûz u şeb hem tâ seherler ağla gel
Nâr-ı 'aşka bağ vücûdın dağla gel
119. Kılma zâyi' kim emânetdir vücûd
Olma ebter hûş şanâ'atdır vücûd
120. Tâlib-i feyz-i sa'âdetdir vücûd
Câlib-i nûr-ı hidâyetdir vücûd
121. Küntü kenziñ sırrına hem pertev ol
Nûr-ı Haqqıñ sırrına hem mazhar ol
122. Hem Hüdânıñ rü'yetine mazhar ol
Hazretiniñ şöbetine mahrem ol

123. Ol Hüdâ-*yı* bi-zevâl Allâhımız
Oldurur ol cân içinde cânımız
124. Nûriyâ ol Rabbenâ Raḥmânımız
Cürmimiz çok ‘afv ider sulṭânımız
- ***
125. İkinci/*si* budur bâb-ı tarîkat
Çün olmuşdur kim ol bâb-ı ḥaḳîkat [11]
126. Silüp kalbiñ paşın hem tezkiye kıl
Kemâl *ile* bu nefsiñ terbiye kıl
127. İdüp tehziḳ-i aḥlâkı kemâhi
Kılup tebdil-i aḥlâkı tenâhi
128. İdesin cümle taḫḫîh-i ‘akâ‘id
Bulasın dürr ü mercân-ı ‘akâ‘ik
129. Ki tâ kim bulsun îmânîñ tekemmül
Ve hem ol ‘ilm ü iḳânîñ tekemmül
130. Üçünci bâb ḥaḳîkattır bil ey cân
İdüp tekmil-i insân kesb-i ‘ayân
131. İdesin cümle tekmil-i maḳâmât
Olasın câmi‘-i sırr-ı kemâlat
132. Ḥaḳîkat oldurur sırr-ı hüviyyât
Ḥaḳîkat aḫl-ı kemiyyât u keyfiyyât²⁰
133. Ḥaḳîkat cezbe-i ‘aşk-ı Hüdâdır
Ḥaḳîkat ğarḳa-i zevḳ-i şafâdır
134. Ḥaḳîkat büy-ı ‘ıtr-ı Muḫtafâdır
Ḥaḳîkat şems-i faẓl-ı Murtaẓâdır

²⁰ Bu mısradâ vezin sorunu vardır.

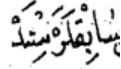
135. Haqîkat zirve-*i* 'arş-*i* Hüdâdır
Haqîkat menba'-*i* nûr-*i* Hüdâdır
136. Haqîkat merve-*i* dâr-*i* şafâdır
Haqîkat hem beka'-ender-bekâdır
137. İşit kim bâb-*ı* râbi' ma'rifetdir
Selâmet kalb ü 'îrfâna sebebdir
138. Ve hem ol sırr-*ı* kenz-*i* men 'arefdir
Ve hem ol dürr-*i* baır-*i* men 'arefdir
139. Ve hem ol lübb-*i* a'yân-*i* haqâyık
Ve hem ol 'ayn-*ı* a'yân-*i* şakâyık
140. Ve hem ol câmi'-*i* sırr-*i* haqâyık
Ve hem ol fâtiḥ-*i* cümle deqâyık
141. Ve hem ol câmi'-*i* cümle kemâlât
Ve hem ol ḥâmil-*i* cümle vilâyet
142. Ve hem ol gülsitân-*i* 'âşıkândır
Ve hem ol cilve cân-*i* 'ârifândır [12]
143. Ve hem ol zirve-*i* dârü'l-emândır
Ve hem ol müjde-*i* şâhib-dilândır
144. Ve hem ol pür şafâ-ender-şafâdır
Ve hem ol pür likâ-ender-likâdır
- ***
145. Bi-ḥamdi'llâh temâm oldu beyân-*i* zübde-*i* âdâb
Müyesser oldu itmâmu bi-'avn-*i* ḥazret-*i* sâdât
146. Yazıldı nazm ile ey cân okuya mübtedî ihvân
Ki tâ kim lezzetin anıñ tıyup fehm eyleye gâyat
147. Du'â-*yı* ḥayr ile yâd eyleyüp ihvân u yârânım
Bu Nûrî kemteri tâ kim gönülde itmeyüp ib'ad

148. Benim seyr-i sülûkımdan haber-dâr olmayan bilmez
Fırâkı yâr ile maḥzûn u berdâr olmayan bilmez
149. Düşüp leyl ü nehârı zâr u hem feryâd idüp dâ'im
Anıñ hecr ü firâkıdan yanup nâr olmayan bilmez
150. Çeküp derd ü belâ vü miḥneti dâ'im derûnından
Akdup seyl ü seylânu cefâkâr olmayan bilmez
151. Gehî vaşl u gehî kat' u gehî rûy-ı melâmetle
Gehî râh-ı selâmetle seferdâr olmayan bilmez [13]
152. Gehî zann u gümân içre kalup bir nice müddetler
Gehî vehm ü ḥayâl üzre düşüp zâr olmayan bilmez
153. Gehî şekk ü tereddüdle unudup râh-ı 'uqbâyı
Gehî râh-ı delâletde mekir-dâr olmayan bilmez
154. Gehî 'ucb u riyâ ile ta'azzum eyleyüp vâfir
Teferrüdle ta'annüdle mağir-dâr olmayan bilmez
155. Bilüp taḫşîrini ol dem dönüp ol râh-ı Mevlâya
Meded kıl Rabb-ı Raḥmânım diyüp zâr olmayan bilmez
156. Cenâb-ı Rabb-ı akdesden gelüp imdâd-ı rûḥânî
Dil-i vîrânesin taḫhîr idüp er olmayan bilmez
157. Tecellî eyleyüp ol dem cemâlin gösterüb dilden
Şarâb-ı hoş-güvârından içüp var olmayan bilmez
158. Anıñ sekr-i şarâbından olup hem mest-i lâ-ya'kıl
Şafâ-ender-şafâ-ender şafâ-dâr olmayan bilmez
159. Ḥayât-ı câvidânîler gelüp ḥayy ü tüvânâdan
Beḳâ-ender-beḳâ-ender-beḳâ-dâr olmayan bilmez
160. Bu sırr-ı seyr-i bi'llâha irem dirseñ gözüm Nûrî [14]
Lîkâ-ender-lîkâ-ender-lîkâ-dâr olmayan bilmez

HAZA RİSÂLETÜ'L-MANZÛME FÎ HAĞKI'N-NAŞİHA VE MUŞÂHABETÜ'L-İHVÂN

Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün/ Mefâilün

1. Bi-ğamdi'llâh şafâ geldi cihâna pür şafâsından
Cihânu pür ziyâ eyler cemâli pür ziyâsından
2. Açıldı bülbüliñ bahtı gül-i hamrâya meyl eyler
Cihânu mest ü lâl eyler figânu hûb şadâsından
3. İder devrânı gülzân okur “ve'n-Necmi ve'ṭ-Tûrı”
Aradan kaldırup hârı diler vuşlat Hüdâsından
4. Şeb-i hicrâna yanmağdan uşandı bülbüliñ cânı
Cihânu tutdı efgânu kemâl-i iştihasından
5. Ezelde bülbüliñ cânı güliñ rûyında hatm oldı
Nihâyet vuşlatı buldı cemâl-i kibriyasından
6. Birâder sen de istersen cemâl-i rûyetu'llâhı
Tutasın şol hişâli kim beyân idem verâsından
7. Buyurđı kim bunu üstâdımız Ahmed Ziyâ'üddîn
Kim ister emrini tutsun kaçup nehy-i Hüdâsından
8. Vaşiyet eylerim şol bir hişâli cümle ihvâna
Tutup kırtılalar tâ kim anıñ şerr ü belâsından
9. Cemî'-i mü'minîn birle olup ihvân-ı yârân hem
Ki tâ kim hubbi fi'llâhu edâ idüp verâsından
10. Eger 'ayb u kuşûr itse biri ez-cümle ihvândan
Kuşûrın 'afv idüp anıñ geçesin mâcerâsından
11. Ki tâ kim setr ide Allâh seniñ ol 'ayb u noğşanıñ
Silüp mağv eyleye tâ kim geçe anıñ cezâsından
12. Olasın cümle ihvâna kemâl-i hüsn-i zânn üzre
Çeküp ol sû'-i zandan kim hayır gelmez verâsından

13. *Dağı sünen ü hem 'ilm ü 'amelde hem sülûkında*
Sizi sâbıklara ta'zîm ile olmak revâsından [15]
14. *Bulunup merhâmet şefkat ile akrân u edyâne*
Ki tâ kim merhâmet olsun size luğf-ı Hüdâsından
15. Niçün ta'zîm lâzımdır sizi sâbıklara
Olar sizden muqaddim itdiler tevhid sivâsından
16. *Dağı te'vil idüp akrânımız bizden ziyâde kim*
'İbâdetde hulûş üzre bulunmuşlar hayâsından
17. *Küçük sinlülere te'vil idüp bizden azıcık kim*
Bulunmuş ma'siyetlerde su'al olmaz haâtâsından
18. *Nazar it anlara kâmil nazarla kendine noğşân*
Nazar eyle bakup tâ kim geçüp nefsiñ hevâsından
19. *Bilesin nefsinî şeksiz dem-â-dem cümleden ednâ*
Olasın cümleden 'alî hicâbıñ mâverâsından
20. *Olasın dâ'im el-evkât şiyânet üzre ihvâna*
Cemî'-i 'ırz u cânında emîn ol geç nidâsından
21. *Eger şori eger ma'nâ fütûhât olsa sizlerde*
İdüp infâk u işârın kim ol vüs' ü rehâsından
22. *Olup birbiriniz ile bilâ-teklif-i şer' üzre*
Kazâyı ihtiyâc itmek be-gâyet iktizâsından
23. *Ve hem def-i zarûret eylemek ihvân u yârânıñ*
Umûrna te'âvün eylemek oldı sezâsından
24. *İyâdet eyleyüp haste olan ihvânları dâ'im*
Serî'an hüdmetin itmek göründi hem edâsından
25. *Vefât idenlerin lâzım umûrın tesviye itmek*
Temâmet bezl-i himmet hem gerekdir intihâsından

26. Olup ihvân ile dâ'im muhabbet hem beşâsetle
Ve cem'iyet letâfetle idüp şohbet verâsından
27. Şakın gıybet nemîme eylemeklikden hazer idüp
Ve mâlâyâ'nîyi dilden bırakmak iktizâsından
28. Eger sizden biri şâyed bu hâli irtikâb itse
Anı lutf ile men' idüp naşihat it haâtından
29. Şerî'atle tarikat şohbetin dâ'im müşâvir ol
İzâle eyleyüp cehlin halâş ol şüm-derâsından
30. Dağı hem söyleşüp Allâh Resûlu'llâh kelâmından
Ve hem ol evliyâu'llâh kelâmu mâ-veka'sından [16]
31. Olup hem zıkr-i fikr üzre idüp dâ'im 'ibâdeti
Kılıp tezhîb-i ahlâkı kemâhu mâ-hafâsından
32. İzinsiz olma ser-halka ezâ virirsin ol halka
Meger hüsn-i kabûl olsa geri turma edâsından
33. Olasın muntazır dâ'im 'aceb kim kağı ihvândan
Zuhûr-ı feyz olup irşâd olam anıñ verâsından
34. Zuhûr eylerse her kimden kabûl it cân ile ol dem
Dime a'lâ vü ednâ hem idüp ikbâl şafâsından
35. Teheccüd kılmağa kalkdısanız yâhûd seher vakti
Uyan ihvânları kaldırmağa lutf ile hâbından
36. Eger kalkmazsalar cebr itmeyüp kaldırmağa ol dem
İdüben hüsn-i te'vîlin geçesin kıyl u kâlından
37. Dimesin gözleri nâ'im durur hem kalbleri zâkir
Oların uyhucuqları hayırlıdur namâzından
38. Be-ğâyet ihtirâz idüp dağı şol fitnelü sözden
'Adâvet olmaya tâ kim anıñ hem kıyl u kâlından

39. Şakın şol bir kelâmlardan ki sû'-i zanna bâ'ışden
Huşûşâ haqq-ı ihvânda uyanur fitne hâbından
40. Dağı şol bir kelâm söyle sebep olsun güzel meyle
Ki tâ kim cümle ihvânlar mehabbet ide bâlinden
41. Kemâl-i ihtimâm idüp olasız cümleñiz yek-dil
Görnüp yek-vücüd gibi kemâl-ı irtibâtından
42. Eger şâyed vuqu' bulsa huşûmet beyn-i ihvânda
Laţif sözlerle nuş idüp küsi kaldır arasından
43. Eger sû'-i edeb itse birñiz haqq-ı ihvânda
Ola tâ'ib ü müstağfir tevâzu' ile bâlinden
44. Tezellül eyleyüp ol dem idüp 'afvın recâ andan
Helâl it haqqını benden diye ol dem lisânından
45. Eger kim ba'zı ihvândan size cevri ü cefâ itse
Gelüp hem itizâr itse kabûl it 'özrini cândan
46. Eger kim itizâr itmez yine 'afv it elemleme
Benim işyânıma tenbîhdir ol luţf-ı Hüdâsından
47. Diyüp hem nefsinı levm it ve istiğfâr hem şavm it
Ki tâ kim 'afv ide Allâh haţâñı pür 'atâsından [17]
48. Eger nefsiñ için her ne murâdı hayr istersen
Dağı ihvân için iste Cenâb-ı kibriyâsından
49. Unutma cümle ihvânı du'â-yı hayr ile yâd it
Huzûr u hem gıyâbında senâ it hüsni-i mâsından

NAŞİHAT-İ UHRÂ

50. Eger bir şeyi va'd itseñ di "illâ en yeşâ'Allâh"
İşin âsân ide Allâh kemâl-i pür sehâsından

51. Senedsiz bir kelâm itme yañdup hem haţâ itme
Cehennem yolına gitme kesil mülhid verâsından
52. Binâ yapıdırmadan el çek meger miqdâr-ı hâcet it
Ve hem hayrât için şarf it güzâr it mâ'adâsından
53. Oğut evlâdına 'ilmi şerî'atla bula hilmî
Götür nefsiñden ol zulmu anıñ kırtul belâsından
54. Kanâ'at üzre ol her dem tevekkül eyle Allâh'a
Umûruñ 'arz it ol şâha ümîdin kes sivâsından
55. Tahalluk eyle hüsn-i zann ile hem cümle mañlûka
Ki tâ kim merhamet ola saña pür kibriyâsından
56. Teşekkür eyleyüp çoğa kanâ'at eyle hem aza
Ziyâde eyleyüp yaza saña lutfi 'atâsından
57. Dağı fikh u tahâretle olasın dâ'im el-evkât
Bulunmak istikametle 'ubûdiyyet edâsından
58. Şağın kim korkma mañlûkdan umûruñ hağka tefvîz it
Okuyup hasbünâ'llâhu emîn ol geç fezâsından
59. İtâ'at eyle üstâda ve hem ana ile ata
İşin anlar ile bite yarın rûz-ı cezâsından
60. Şağın ol kibr ü şehvetden ve hem 'işyân u nekbetden
Fakir îrâş ider hebden saña anıñ verâsından
61. Okuyup hem kitâbımı size ol yâdigârımı
Ki her kim okumaz anı degildir ol revâsından
62. Hâlâş olur belâlardan benim yolumda tâm giden
Kim oldur ihtilâf iden urur taşa kafasından [18]
63. Huzûr üzre olup her ân irişe derdine dermân
İnâyet eyleye Rağmân size lutf-ı 'atâsından

64. *Olasız ittifâk üzre temâmet cümleñiz her dem*
Rızâyı celb idüp ol dem Cenâb-ı kibriyâsından

65. *Yazup bir kâseye Yâ-sîn ezesiz ş u ile harfiñ*
İçesin dâ'imâ ş uyun gelür ş ihhat ş ifâsından

NAŞİHAT-İ UHRÂ

66. *Şağın zây'eyleme 'ömrin nedâmet fâ'ide virmez*
Tedârik eyleyüp zâdıñ temâmet ibtidâsından

67. *Ėuzûr u râbıta üzre olasın dâ'im el-evkât*
Ve hem Ėalvet ü Ėâricde be-Ėâyet iktizâsından

68. *Dağı terk eyleme Ėatm-ı Ėâceye²¹ müdâvim ol*
Arayup hem murâdıñ bul anıñ Ėalma verâsından

69. *Şağın bir kimseyi kırma tarıdup hem tokât urma*
Bağırcağ ezâ virme degildir ol sarâsından

70. *Oturma Ėiç zenân ile ve maĖbûb-ı zamân ile*
Otur tîr-i kemân ile şağın Ėözin 'amâsından

71. *Mürîde lâzım oldur kim muğabbet eylemek şeyĖe*
Kemâl ile olup teslîm geçe hem cân u başından

72. *Ėarîkıñ sırrını virme şağın erbâbınıñ Ėayra*
Ėazar eyler saña şoñra Ėâzer kıl ibtilâsından

73. *Şağın kimseye bâr olma muşir olup ezâ virme*
Anı bir Ėıdmete yorma hem olma mübtelâsından

74. *Du'â it Ėüsn-i Ėâtîme ile hem dâ'im üstâda*
Saña mişlin 'atâ ide Cenâb-ı kibriyâsından

75. *Rızâ-yı Ėağğ istersen birâder dersine çalış*
Uzun endişeyi Ėo gel birâder dersine çalış [19]

²¹ İçinde vav-ı madule olan bu kelimedede vezin aksamaktadır.

76. Ne bitmez tûl-ı himmetdir bugün gitsün yarın bitsün
Bu vehm *ile* hayâl nitsün birâder dersine çalış
77. Memâta irmeden cânîñ hayâtı gel ğanîmet bil
Bu söz *saña* naşîhat bil birâder dersine çalış
78. Eger himmetlü başın var bu kez yek-dem hayâtın var
Bilüp ol dem ne zâdım var birâder dersine çalış
79. Eger bilmezsen ol hâli bırak ol korkul fâlı
Ne bitmez kıyl *ile* kâli birâder dersine çalış
80. Şaķın zann itme haķķânî bu fâla olma gel kâni‘
Virüp haķķ *yolına* cânı birâder dersine çalış
81. Kûlın şânu çalışmaķdır cefâ *ile* alışmaķdır
Bu korkudan şavaşmaķdır birâder dersine çalış
82. Eger ‘âkılsañ ey cânım huzûr it Rabb *ile* dâ‘im
Sivâ‘llâhdan olup şâ‘im birâder dersine çalış
83. Bu güftârım tarîkatdır hem ol râh-ı haķîkatdır
Bilen açık başiretdir birâder dersine çalış
84. Özini bilmeyen câhil ne bilsün pes bu güftârı [20]
Sivâdan göñlüni *arı* birâder dersine çalış
85. Bu güftârım *saña* direm gözüm Nûrî ne ğam-*horem*
Eger dirseñ nedir çârem birâder dersine çalış

Temmet

86. Gel göñül *bu* berzah-ı lâdan geçüp illâyı bul
Devleti vaşl-ı Cenâb-ı hażret-i Mevlâyı bul
87. Berzah-ı hubb-ı sivâyı *ķo* bugün gel ey civân
Hayy u bâķi dilde şâfi câmi‘ü’l-esmâyı bul

88. Küntü kenziñ sırrına irmek isterseñ²² ey gözüm
Terk-i tecrid it vücûdınñ noқта-i sevdâyı bul
89. Ma'den-i 'ilm-i Ledünnî andadır kim anda gör
Noqtadır aşlı bu kânınñ noqtadan deryâyı bul
90. Gel bu bahriñ ka'rina ğavvâş olursañ ey dilâ
Anda gör kim bî-misil bir cevher-i 'ulyâyı bul
91. Gel beri gezme yabânda bî-şu'ûr hayvân gibi
Nefs ü şeytâna itâ'at kılma gel mebnâyı bul [21]
92. Gel bu benlik hırkasından soy vücûdınñ Nüriyâ
Men 'aref sırrındaki hikmet nedir da'vâyı bul

NA'T-I ŞERİF

1. Ey risâlet tahtınıñ şâhu habîbi bâ-şafâ
V'ey sa'âdet burcınıñ mâhu Muhammed Muştafâ
2. Tal'atı zâtıñdurur cümle cihânda pâyidâr
V'ey emânet taht-ı dergâhu Muhammed Muştafâ
3. Çün ğubâr-ı maqdeminden hâşıl oldı kün-fe-kân
Nûr-ı vechiñ pertev-i 'âlem Muhammed Muştafâ
4. Sâ'ilem geldim kapuña mücrimem rûy-ı siyâh
Bî-kes ü bî-çâreyim zâram Muhammed Muştafâ
5. Cânıma kâr eyledi tîr-i belâsı hasretiñ
Rûz u şeb hâhım şefi' kârım Muhammed Muştafâ
6. Eyle vaşlıñla müzeyyen bu dil-i vîrânemi
Kalmadı hiç şabra dermânım Muhammed Muştafâ
7. Hâk-i dergâhında sürem rüyımı kılam nidâ
Ümmetiñdendir bu Nûri yâ Muhammed Muştafâ

Temmet [22]

²² Bu kelime vezni bozmaktadır.